

Thema: Jona – profeet in lock down

PREEK over Jona 2 op 3 mei 2020

Liturgie

Mededelingen van de kerkenraad

Votum en groet

Psalm 116 : 1,2

Gebed

Jona – van Elly en Rikkert

Schriftlezing

- Jona 2

Preek Jona – profeet in lock down

Psalm 130 : 1,4

Dankzegging en voorbede

Gezang 177 : 1,4 GK Heer, U bent mijn leven

Collectemoment

Opwekking 764 Zegenkroon

Zegen

Gemeente van de Heer Jezus Christus, broers en zussen,

Dat was niet zo slim van Jona...

Hij moest van God naar Ninevé – maar hij gaat precies de andere kant op.

Als je het hoort in de taal waarin het oorspronkelijk geschreven is, klinkt het nog dramatischer, omdat daar steeds een woord klinkt dat zoveel betekent als ‘afdalen’ of ‘afzakken’.

Eerst *daalt* Jona *af* (vanuit het Noorden) naar (het zuidelijker gelegen) Jafo, waar hij een schip neemt dat de andere kant opvaart.

Eenmaal op het schip *daalt* hij *af* in het ruim – om daar in slaap te vallen.

En tenslotte *daalt* hij *af* in de diepte van de zee – van je één, twee, drie...

Wij hebben het tegenwoordig over een *lock down* – en ik denk dat iedereen in deze tijd begrijpt waar we het dan over hebben, maar de *lock down* waar Jona in terecht komt is bepaald geen intelligente *lock down*.

Wat deed de man om zo af te dalen?!

Hoe diep kun je afzakken?!

Daarover hoor je hem in het lied van Jona – zoals het heet.

Het lied van Jona – dat is een treffende naam, vooral als je beseft dat er in dit lied heel wat terugkomt van wat deze onwillige profeet (Keller) heeft geleerd uit dat bekende boek van de Psalmen. Te veel om hier op te noemen.

In de crisis grijpt deze man – hij is niet de enige, hij is zeker ook niet de laatste – terug op vertrouwde woorden, vertrouwde zinnen.

En het krijgt een diepgang die ongekend is.

Zoals het gaat als je in een crisis terecht komt.

Daar zit je niet op te wachten – ik niet, tenminste.

Maar àls je er dan in verzeild raakt, àls er iets in je leven gebeurt dat alles op z'n kop zet (en bij Jona is dat zeker het geval, als hij overboord gezet is) dan komt alles er anders uit te zien.

Je hoort het – als hij het uitroept tot de HEER.

Je hoort het – als hij beeldend vertelt hoe hij voordat hij wordt opgeslokt door de grote vis (geen walvis, voor alle duidelijkheid) het zeewier om z'n hoofd gedrapeerd ziet en merkt dat hij de bodem van de zee bereikt, *het rijk* – zo zegt hij het zelf (vs. 7) – *dat voorgoed zijn grendels achter hem sluit*.

Lock down. Hier is geen ontkomen meer aan...

O nee?

Niet als je buiten de HEER om denkt.

Je wist het Jona!

Je wist het – toen je afdaalde.

Je wist het – toen de watermuren je torenhoog omringden.

Je wist het.

Wij wisten het...

Dat het zo niet eindeloos door kon gaan.

Met onze huizen en onze vliegbewegingen.

Met onze economie en onze welvaart.

Het moest méér en méér en méér – en een beetje minder God, een beetje minder kerk, en misschien ook wel een beetje minder geloof, omdat we het zo druk hadden.

En dan is een onzichtbaar beest – eigenlijk nog minder dan een beest, dat ons in een *lock down* zet.

Onze premier heeft het omgedoopt tot een *intelligente* lock down – wat politiek gezien een politieke keus was.

Maar hoe intelligent zijn wij zelf?

En hoe intelligent komen gaan wij er uit komen – ook als kerk, als gemeente?

Ik wijs op drie dingen aan in het lied van Jona – dingen die mij aanspreken.

En ik hoop dat ze dat net zo doen met u, met jou.

Drie dingen – waarin het woord *U* staat, *U* met een hoofdletter.

U – dat is God.

We hebben het vandaag wel over het lied van Jona, maar méér nog dan het lied *van* Jona is het een lied *op* God.

God laat zich kennen – in de *lock down* van Jona.

**

U slingerde mij de diepte in – zo staat in vers 4.

Moet je nagaan hoe vreemd dit eigenlijk klinkt.

Op het schip had Jona zelf gezegd: *Gooi me in zee, dan zal de zee jullie met rust laten* (1,12).

Alsof het zijn eigen keuze was – een keuze waar geen ontkomen aan was.

Gooi me maar in zee – dan ben je van me af...

Maar zo denkt God er niet over.

U slingerde mij de diepte in...

Wat er gebeurt met Jona gaat niet buiten God om.

Wat er gebeurt in onze wereld gaat niet buiten God om.

Hoe het zit en hoe het moet en hoe het afloopt – dat weet ik niet.

Dat wist Jona ook niet – toen hij kopje onder ging.

Maar eenmaal opgeslokt door de vis die God *beschikt* had (zoals er vroeger stond; het gaat echt niet buiten God om!) komt hij bij zinnen.

Zoals dat gaat – als er van het ene moment op het andere iets verandert.

Dan komen de dingen van vroeger in ander licht te staan.

Dan bedenk je dat het zo gek nog niet was.

Dat is wat er gebeurt met Jona.

Dat is wat God *láát* gebeuren – daar in het binnenste van die grote vis, die Hij, de Heer van hemel en aarde, daarvoor beschikt heeft.

De HEER confronteert Jona met zichzelf.

Met z'n ik-gerichtheid, met z'n eigenzinnige ideeën over God en geloof, met z'n eigen weglopen – als zonde die je aan de rand van de afgrond brengt.

Jona beseft het: *Verstoten ben ik, verbannen uit uw ogen* (vs. 5).

God doet Jona geen onrecht – als Hij hem dat duwtje nageeft, als Hij zijn profeet over de rand van de afgrond duwt en hem laat belanden op de bodem van de zee.

God doet geen onrecht – als Hij ons zou laten in de diepte van onze nood.

Er is wel gezegd dat er in het lied van Jona geen belijdenis van schuld klinkt (Douma), wat op zich niet onjuist is.

Maar al klinkt er geen *belijdenis* van schuld, er is bij Jona wel degelijk *beseft* van schuld – als hij uitroept dat het *uw golven* zijn die als kolkend water hem omgeven (vs. 4).

U slingerde mij de diepte in...

Het is God die mij confronteert met mijn eigen zonde en schuld.

**

Diezelfde God – en dat is het tweede – confronteert mij ook met m'n onmacht.

Ik kan mezelf het leven niet geven.

Ik kan het leven niet maken.

Ik kan het leven niet redden.

Vergeet het maar.

Dat klinkt misschien als een boodschap die je moedeloos maakt, als zwartgallige praat van een pessimistische profeet.

Maar dat is het niet. Niet alles is wat het op het eerste gezicht lijkt.

Lees wat er staat in het tweede deel van vers 7 – en let weer op het woord *U*, *U* met een hoofdletter.

*Maar U trekt mij levend uit de dood omhoog,
o HEER, mijn God!*

Jona – het lukt hem niet aan God te ontkomen.

Maar in het diepst van zijn nood geeft hij zich over aan God.

Ik roep U aan, HEER

en mijn gebed komt tot U (vs. 8).

Door knappe koppen is veel nagedacht over dit lied – en velen komen al jaren tot de conclusie dat dit gebed pas veel later is uitgesproken, op een moment dat Jona weer naar de tempel kon, dus *ná* zijn *lock down*.

Dat mag allemaal waar zijn – en dat is het ook.

Hoor hoe vaak hij het heeft over de tempel (vs. 5, 8 en 10).

En als je in een vis zit, dan lukt het niet om God offers te brengen, zoals het in vers 10 staat.

Maar dat neemt niet weg dat Jona *in* de vis wel gebeden heeft.

De woorden die hij later in de tempel heeft uitgesproken – dat zijn woorden die als het ware ‘geboren’ zijn in de vis.

De *lock down* van Jona is in die zin het begin van zijn wedergeboorte.

Het is de HEER die zijn profeet niet alleen met het onmogelijk zondige van zijn doen en laten confronteert.

Deze zelfde God laat de profeet – en in hem ook ons! – zien hoe wij van onszelf onmachtig zijn om ook maar iets te doen dat het tij zou kunnen keren.

Even lijkt dat geen prettig bericht – om te horen hoe een *lock down* je confronteert met je schuld en je onmacht. Dat zijn dingen die we niet graag horen.

Maar als je bedenkt van wie dit bericht dit bericht afkomstig is, wie het is die je – zoals Hij het deed met Jona – de diepte in slingert, dan licht er *evangelie* op in het lied van Jona.

U trekt mij levend uit de dood omhoog!

De dood is niet het einde.

De dood is niet het laatste.

Het virus is niet het einde.

Het virus is niet het laatste.

Nee, nog kunnen wij niet terug naar een situatie waarin we elkaar handen schudden en ontmoeten – om voer de rest maar te zwijgen.

Maar hoor het Jona zeggen – en durft het hem na te zeggen (vs. 5):

Eens zal ik opnieuw

uw heilige tempel aanschouwen.

We doen het in deze tijd als gemeente met *online* kerkdiensten.

We zijn dankbaar voor de mogelijkheden die er nog zijn – om zo kerk te zijn, diensten te kunnen houden, verbonden te zijn.

Maar met velen van jullie hoop ik dat we weer de gelegenheid krijgen om elkaar te ontmoeten, om met elkaar de HEER te ontmoeten!

En dat met vernieuwde kracht – kracht van bóven, kracht van zijn Geest.

**

Dat is ook het derde waarop ik wil wijzen naar aanleiding van het lied van Jona.

Ook de derde keer dat ik jullie aandacht vraag voor *U*, *U* met een hoofdletter.

Misschien wel het moeilijkste.

Ik zal mijn stem in dank verheffen

en U offers brengen (vs. 10).

Dat is een heerlijk slot.

Zo gaat het straks!

In hoeverre Jona nog in de vis heeft kunnen bedenken hoe het met hem af zou lopen wist hij misschien net zomin als wij weten hoe het met onze *lock down* gaat aflopen.

Maar herkenbaar lijkt het me zeker – dat je op het moment dat je je opgesloten en in je bewegingen beperkt voelt dingen kunt zeggen, waarvan je eigenlijk wel weet dat het knap lastig gaat worden om ze daadwerkelijk uit te voeren.

Hoe zal het straks zijn – met ons?

Hoeveel blijk gaan wij er van geven dat we er iets van geleerd hebben?

Wij – met onze vliegbewegingen en onze vele verre vakanties.

Wij – met ons consumentengedrag en onze drang naar méér.

Wij – en zal het de kerk voorbij gaan?

Zullen we als gemeente – wanneer we de Corona met een vaccin of een medicijn de baas zijn – echt dicht bij God leven?

Zal het dan echt anders zijn – ook met ons persoonlijk, in ons eigen geloofsleven?

Zullen we dan méér op God en méér op elkaar betrokken zijn?

Ik verlang ernaar – dat we elkaar weer kunnen ontmoeten.

Ik verlang ernaar – dat we als gemeente weer een lied van lof kunnen laten klinken in gezamenlijkheid.

Ik zal u offers brengen!

Hoor Jona zingen: *Het is de HEER die redt* (vs. 10).

Ik verlang ernaar...

En nog meer verlang ik ernaar dat we dan kunnen zeggen dat we wat hebben geleerd van deze *lock down*.

Wij – als maatschappij.

Wij – als kerk.

Wij – als gelovigen.

Wij...

Juist daarom zijn die drie dingen waar het vanmorgen over ging zo belangrijk.

Dat we onszelf kennen – als mensen die zo vaak afzakken in zonde en schuld.

Dat we onszelf kennen – in onze onmacht om het leven te maken.

Dat we onszelf kennen – en dan vooral in onze afhankelijkheid van God.

Het is de HEER die redt.

Dat wordt voor Jona – zo zullen we verderop zien – een lange leerweg.

Dat is ook voor ons een leerweg – die we op weg naar Pinksteren mogen gaan in de kracht van de Geest.

Hoop op de Heer, gij vromen / Is Israël in nood,

er zal verlossing komen, / Gods goedheid is zeer groot,

Hij hoort naar uw gebeden, / blijft Israël nabij.

Van ongerechtigheden / maakt Hij zijn volk weer vrij.

Amen